

Ἐξακολουθοῦσιν αἱ δώδεκα ὥραι τῶν ἑλλήνων καθ' ἑβδομάδα ἐπὶ δεκάδα ἑτῶν, καὶ ἅμα ὡς αἱ πτυχιῶχοι λάβωσι τὸ δίπλωμά των δὲν δύνανται νὰ γράψωσι μίαν ἐπιστολήν, ἀγνοοῦσι τὰς στοιχειωδέστατας βιωφελεῖς γνώσεις, ἀπορεῖ δέ τις πῶς ἐδέησε νὰ συσσωρευθῇ τοσαύτη ἐργασία ἐκπαιδευτηρίου καὶ μαθητηρίων ὅπως παρχθῇ τηλικαύτη ἀμαθία.

Δυστυχεῖς πτυχιῶχοι! διήλθετε τὰ θελκτικώτατα τῆς ἡθῆς καὶ τὰ πρῶτα τῆς νεότητος σας ἔτη ἐν στενῇ αἰθούσῃ κατὰ δεκάδας ἐπὶ τῶν θρανίων, ἐχάσατε ἐπὶ νύκτας τὸν ὕπνον σας κύπτουσαι τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸν λαμπτήρα ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου· πολλὰ ἐξ ὑμῶν ἐφάγετε πενιχρὸν τεμάχιον ἄρου, ἀποζῶσαι ἐκ τοῦ ὑστερήματος πτωχῶν γονέων, οἵτινες ὑπεβάλλοντο δι' ὑμᾶς εἰς τὴν ὑψίστην θυσίαν· καὶ ταῦτα πάντα πρὸς τί; ὅπως μετέλθῃτε ἐπάγγελμα ὕπερ κατὰ βάθος ἀγνοεῖτε ἔτι, ὅπως ἐξέλθῃτε εἰς τὴν κοινωνίαν οὐχὶ ἐπαρκῶς παρεσκευασμένοι. Εἴθε νὰ μὴ ἴδῃτε δυστυχῇ τὸν συζυγόν σας ἢ τὰ τέκνα σας μετὰ τῆς φοβερᾶς συναισθήσεως ὅτι εὐθύνεσθε ὑμεῖς διὰ τὴν δυστυχίαν ταύτην. Δὲν θὰ πταίητε σεῖς ἀλλὰ τὸ ἐκπαιδευτήριόν σας παρ' οὐ ἐζήτησατε ἐπαρκῇ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ δὲν σᾶς παρέσχε, διάπλασιν τῆς καρδίας καὶ δὲν σᾶς παρέσχε, ἐπίρρωσιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ δὲν σᾶς παρέσχε. Τότε ἀναλογιζόμεναι διὰ ποίων περιττῶν πραγμάτων ἐπληροῦτε ἐπὶ ἔτη τὴν κεφαλὴν σας θὰ νοήσῃτε ὁποῖαν σημασίαν ἔχουσιν αἱ λέξεις αὗται: «Ἡ πρακτικὴ καὶ ἠθικὴ τῶν νεανίδων τελειοποιήσεις δέον νὰ ᾖ ὁ μόνος καὶ ἀποκλειστικὸς σκοπὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ δὲ νοητικὴ καὶ γραμματικὴ ἀπλοῦν μέσον.»

Α. Π. Κ.

ΩΡΑΙ ΑΓΩΝΙΑΣ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΗ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Ἀναποφεύκτως ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσω ἀπὸ τοῦ μικροῦ εὐδοϊκοῦ χωρίου τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὁ οκτώβριος ἐξέπνεεν ἤδη, ἐπείγουσαι ἐργασίαι μὲ ἀνεκάλουν εἰς Ἀθήνας, ἡ δὲ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία ἐγίνετο τότε κατὰ δεκαπενθήμερον. Ἀδύνατος λοιπὸν ἡ ἐπὶ πλέον ἀναβολὴ τοῦ ταξιδίου μου· ἀλλ' ἦτο πρὸς θεοῦ καιρὸς δι' ὁδοιπορίαν ἐκείνος!

Τὸ φθινόπωρον ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος εἶχε καταστῇ κλαυθυμρότατον. Ἐκ τῶν δασωδῶν παρειῶν τῆς κοιλάδος ἀνῆρχοντο ἀπὸ ὄρθρου νεφελῶδεις καπνοὶ ἀνυπάρκτου πυρᾶς καὶ συνεπυκνῶντο ἀδελφούμενοι ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ καὶ κατεκάλυπτον τὸν οὐρανὸν διὰ σκιερᾶς, ἀραχνει-

δοῦς ὁμίχλης, μονοχρόου, πληκτικωτέρας πολὺ πλέον ἢ τὰ βαρέα καὶ μαῦρα τῆς καταιγίδος σύννεφα. Πρὶν δ' ἢ ἀποσβεσθῶσιν ἐντελῶς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, ἤρχιζε βροχὴ λεπτή, λεπτή καὶ ἀραιά, ὡς ἂν ἀμέτρητοι ἀργυραῖ βελόναι κατέπιπτον ἀπὸ τῶν νεφῶν. Ἡ βροχὴ ἐπυκνοῦτο κατ' ὀλίγον καὶ ἐξηκολοῦθει δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν ἀφορήτῃ μονοτονίᾳ· δὲν ἐχρύσου κἂν μία ἀστραπὴ τὰ μολύβδινα νέφη, δὲν διέκοπτε μία βροντὴ τὸν συνεχῆ ψιθυρον τῶν φυλλωμάτων τυπομένων ὑπὸ τῆς βροχῆς.

Ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ καιρὸς χεῖρων τούτου ἐν ἀγροτικῇ διαμονῇ. Ἐστερημένοι τῶν κυριωτάτων ἀπολαύσεων, τῶν θηρευτικῶν ἐκδρομῶν καὶ περιπλανήσεων εἰς ἀτραπούς καὶ φάραγγας, ὑποχρεοῦται νὰ παραμένῃ τις διαρκῶς ἐν τῷ οἴκῳ μετῶν ἐν ἀπελπισίᾳ τὰς ἐκ τοῦ καπνοῦ μαύρας δοκοὺς τῆς ὀροφῆς. Διότι ἐν ὅσῳ μὲν βρέχει θὰ ᾖτο κωμικὸν νὰ περιφέρῃ τὸ ἀλεξίβροχόν του εἰς τὰ μονοπάτια τοῦ χωρίου, καὶ ὅταν δ' ἡ βροχὴ διακοπῇ ἐπὶ μικρὸν ἀδυνατεῖ νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τοῦ χώματος τῶν ἄγρων χυλωθέντος ἐκ τοῦ ἀφθόνου ἀρδεύματος, ἢ νὰ περιδιαβάσῃ ἐν τῷ δάσει, ὅπου αἱ πεῦκαι ἀποτινάσσουσι μόλις σειόμεναι τὰς λελουμένας κόμας αὐτῶν.

Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ αὕτη ἀθλιότης μ' ἐπλήρωσεν ἀθυρίας. Πᾶν ὅ,τι μ' ἔθελγε, μ' ἐμάγευε πρότινων μόλις ἡμερῶν ἤδη μοι ἐφαίνετο ἀπεχθές, ἀνυπόφορον. Ἐδαρύνθην πλέον καὶ τῶν χωρικῶν τὰς συνδιαλέξεις καὶ τὴν ἀνάγνωσιν καλῶν βιβλίων καὶ ὅλην τὴν θαυμασίαν καὶ μυροδόλον φύσιν τῆς κοιλάδος. Μ' ἐθάρυνεν ὁ μολύβδινος ἐκείνος οὐρανός, ὡς νὰ τὸν ὑπεστήριζον διὰ τῶν ἰδίων ὤμων καὶ ἐδυσθύμουν, ἐδυσθύμουν ἄνευ πραγματικοῦ λόγου. Τίς ἄλλη δύναται νὰ μετρηθῇ πρὸς τὴν δυσθυμίαν ταύτην, ἐν ἣ φαντάζεται τις ἑαυτὸν δυστυχῇ ὑπὲρ πάντα θνητὸν χωρὶς νὰ εὕρισκῃ τῆς δυστυχίας του τὴν αἰτίαν;

*

Ἐν ταῖς παρασκευαῖς τῆς ἀναχωρήσεως εὔρον ἐνασχόλησιν τινα καὶ τέρψιν. Ἐνῷ ἄλλοτε μετὰ μακρὰν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀποδημίαν, μετὰ τετραμήνον ἐν τῇ ἐρήμῳ διαμονῇ, πονῶν ἐμέτρων τὰς ὑστάτας ὥρας τῆς ἀγροτικῆς μου εὐδαιμονίας, καὶ μόλις ὅταν ἀπὸ τῆς θαλάσσης διέκρινον τὴν λευκὴν κορυφὴν τοῦ Λυκαβηττοῦ, ἀφυπνίζοντο ἀτακοικηθέντα ἐν τῇ καρδίᾳ μου αἰσθήματα ἀγάπης καὶ στοργῆς, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀναπολὼν θελκτικὰς ἀναμνήσεις, βαυκαλῶμενος ὑπὸ γλυκυτάτων προσδοκιῶν, ἐμέτρων μακράς, μακράς ὡς αἰῶνας τὰς ὥρας αἵτινες μ' ἐχώριζον ἀπὸ τῆς προσφιλοῦς μου πόλεως...

Ἐνῷ ἐπὶ τῶν κεράμων τῆς στέγης ἐτυμπανίζον ἐρρυθμῶς τῆς βροχῆς οἱ θρόμβοι κ' ἐπὶ τῶν ὑελωμάτων τῶν παραθύρων ἐκυλίνοντο κρουνηδόν

τῶν νεφῶν τὰ δάκρυα, ἐγὼ ἐπλήρουν τοὺς θύλακας τοῦ δερματίνου δισακκίου μου διὰ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν βιβλίων μου, τῶν μόνων τοῦ ταξειδίου μου ἀποσκευῶν. Ἐσπευδον δ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας νὰ περατώσω τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς νὰ συνετέμνετο οὕτω τῆς ἐπὶ πλέον διαμονῆς μου ὁ χρόνος, ἐνῶ θ' ἀνεχώρουν πάντοτε μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Περὶ τὴν ἐσπέραν ἡ βροχὴ κατέπαυσε καὶ ἡ δύσις ἐφωτίσθη φλογερά ἐντὸς σκιερωτάτου περιβλήματος ὡς θυρίς καμίνου. Ἡ μεταβολὴ αὕτη καὶ ἡ προσδοκία τῆς ἀναχωρήσεως μοι ἀπέδωκαν πλήρη τὴν εὐθυμίαν καὶ κατήλθον εἰς τὸ χωρίον ἔν' ἀποχαιρετίσω τοὺς γνωρίμους μου.

Ὑπὸ τὴν ἀναλαμπὴν τῶν κλιβάνων ἐφεγγόβολου ὕγραί αἱ ἐπικλινεῖς κεραμόστρωτοι στέγαι τῶν ἀγροτικῶν οἰκίσκων καὶ τὰ ἀσβεστόχριστα κατώφλια. Πανταχόθεν μὲ προέπεμπον δι' εὐχῶν, συχνότατα ἀναλελυμένων ἐντὸς ῥακῆς, πολλοὶ δὲ καὶ μοι ἀπέδωκαν τὴν ἐπίσκεψιν δι' ἐσπερίδος, ἣν παρέτειναν μέχρι τῆς δεκάτης ὥρας. Ἀπῆλθον τότε, ἀλλ' ἐγὼ καὶ μόνος ἠγρύπνησα ἐπὶ μακρόν κ' ἐκοιμήθην μόλις μίαν ὥραν ἐνδεδυμένος ὅπως ἤμην.

Ἀφυπνισθεὶς ἤνοιξα τὸ παράθυρον. Ὁ καιρὸς εἶχε πάλιν ἀλλάξῃ ὕψιν. Ἐνῶ ἀστέρες τινεῖς ἔλαμπον ὑψηλά, ἀλλὰ πέραν ἀπὸ τοῦ Πηλίου ὠρθοῦτο κόλασις ὅλη μαύρων νεφῶν καὶ ἀστραπαὶ ἐχάρασσον τὰς κορυφὰς αὐτοῦ. Ἀσφαλὲς προμῆνυμα ῥαγδαίας βροχῆς ἦτο τοῦτο, ἀλλ' ἀδιάφορον ἐγὼ θὰ ἀνεχώρουν καὶ ἂν ἐγένετο κατακλυσμός.

*

Ὁ ἀγροφύλαξ, ὅστις θὰ μὲ συνώδευεν εἰς Ὠρεοὺς, ἦλθε μετ' ὀλίγον σύρων φορτηγὸν ἵππον ἀπὸ τοῦ σχοινίου. Προσέδεσα τὸ δισάκκιον ἐπὶ τοῦ σάγματος, παρέλαβον διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον βαρεῖαν χωρικὴν κάπαν καὶ ἵππευσα. Τὸ σκότος καθίστατο πυκνότερον καὶ ὁ ἀγροφύλαξ ὠδήγει τὸ ζῶον πρὸς τὴν κατωφερῆ ἀτραπὸν πεζῇ προπορευόμενος. Ἐβαδίζομεν διὰ τοῦ δάσους. Τὴν σκοτεινὴν σιωπὴν ἐπληρσεν μόνον ἀπομεμακρυσμένα ὕλακαὶ κυνῶν, οὓς εἶχεν ἀφυπνίσῃ ὁ ποδοβολητὸς τοῦ ἵππου μου, καὶ θρῆνοι γλαυκὸς διακεκομμένοι, προαγγελοὶ τῆς καταγίδος.

Ὅπου τὰ πεῦκα ἦσαν συμφυῆ καὶ τὰ μεταξὺ τῶν κορμῶν διάκεναν ἐπλήρουν σχινοὶ καὶ πρῖνοι, ὁμοιάζον ἐν ὅλῳ ὀγκώδῃ σύννεφα καταπεσόντα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου δὲ μονήρη τινα ὠρθοῦντο ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, ἰσχνὰ τοὺς κορμούς καὶ σφαιροειδῆ ἐπάνω, φανταστικὴν ἐλάμβανον ὄψιν καὶ ἀπετυποῦντο παμμέλανα ἐπὶ τοῦ σκιεροῦ κενοῦ ὡς γιγάντιοι μαύρων κεφαλαὶ ἐπὶ πασσάλων ἐστηλωμένοι.

Καὶ ἡμεῖς ἐβαδίζομεν πάντοτε ἐμπρός, ὅτε

μὲν ἐπὶ βορβόρου, ὅτε δ' ἐπὶ ὀλισθηρῶν χαλίκων καὶ συχνότερον ἀσφοφῇ ἐπὶ μαλακοῦ τάπητος ἐκ ξηρῶν φύλλων πεύκης. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἱ ἀστραπαὶ κατέστησαν φωτεινόταται. Εἰς ἐκάστην ἀναλαμπὴν ἡδυνάμην νὰ διακρίνω τὴν καστανόχρουν μυτηρὰν καλύπτραν τοῦ ὀδηγοῦ μου καὶ τὴν στιλπνὴν κάνναν τοῦ μακροῦ καρυφυλλίου του· κύκλῳ δὲ καὶ πέραν τὰ κάθυγρα φυλλώματα τῶν δένδρων, καὶ θάμνων περιεβάλοντο στιγματίζον διὰ τῆς αἴγλης λαξευτοῦ σμαράγδου, καὶ ποὺ ἐγγύτατα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς ἀτραποῦ ἐπορφυροῦντο ὑπὸ τοῦ ἀκαριαίου φωτός τὰ ὠριμάσαντα κόμμαρα.

Ἡ καταιγὶς προσήγγιζεν ὀλονέν. Τὸ Πήλιον εἶχε κατακλυσθῇ καὶ ἡ θάλασσα τοῦ πορθμοῦ βαθμηδὸν ἐθολοῦτο. Βιαιότατος δ' ἄνεμος ἐκκένωθεῖς αἴφνης ὡς ἂν ἦτό που πεπιεσμένος, οὐχὶ ἄνεμος ἀλλ' εἶδος παγωμένου ἀτμοῦ, ἐκύρτωσεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὰ ὑψικάρηνα πεῦκα καὶ συνέτριψε μετ' ἀπαισίου τριγμοῦ τὰ μᾶλλον δυσπειθῇ. Μὴ ἀστραπὴ μ' ἐτύφλωσε, μία βροντὴ μ' ἐκώφανε, καὶ μόλις ἐκαλύφθην ὑπὸ τὴν βαρεῖαν κάπαν, ἀπὸ τὰ διερωγότα νέφη πλήμμυρα ὕδατος ἐχύθη ἐφ' ἡμᾶς.

Ἐπρεπε νὰ σταματήσωμεν, ἕως οὐ παρέλθῃ ἡ πρώτη ὁρμή. Βαδίζοντες εἰς τὰ τυφλά ἐκινδυνεύομεν νὰ συντριβῶμεν ἀπὸ τινος κρημνοῦ ἢ νὰ παρασυρθῶμεν ὑπὸ χειμάρρου, διότι καὶ ὑπ' αὐτοὺς τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ἤκουον κοχλάζουσαν ῥοὴν ὑδάτων. Ἄλλως καὶ τὸ ταλαίπωρον ζῶον ἤρνεϊτο νὰ προχωρήσῃ. Ὁ ἀγροφύλαξ ἐλόξευσε πρὸς δεξιὰ σύρων τὸν ἵππον ὑπὸ σιάν πυκνῆς πεύκης καὶ ἐσταμάτησε παρὰ τὸν κορμόν. Ἐβρεχόμεθα καὶ ἐκεῖ ἀλλὰ κάπως ὀλιγώτερον.

*

Ἐν τούτοις ἡ καταιγὶς ἐμαίνετο ὀλονέν. Ἀλύσεις κεραυνῶν περιέδενον τὰ σύννεφα καὶ τὰ βουνὰ καὶ βρονταὶ συνεχεῖς ἔσειον τὸ ἔδαφος· ἐσύριζον δὲ μαστιγοῦσαι τὸ κενὸν αἱ αἰχμηραὶ τῶν πεύκων κορυφαὶ ὑπὸ τὴν διηνεκῇ τυραννίᾳ τοῦ ἀνέμου, καὶ ἀλγοῦντα συνέτριζον τὰ ὅσα καὶ ἐγόγγυζον τὰ φθισιῶντα στέρνα τῶν γηραιῶν πλατάνων.

Ὁ ἵππος πτοηθεὶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῶν στοιχείων ἐφρικία τινάσσων τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς χαίτης καὶ ἐχρεμέτιζεν ἀσθμαίνων εἰς πάντα δοῦσον βροντῆς. Ἐκράτει δ' αὐτὸν σφιγκτὰ ἀπὸ τῆς σιαγόνος ὁ ὀδηγός μου ἵνα μὴ τραπῇ αἴφνης εἰς φυγὴν ἀνὰ τὸ δάσος. Καὶ ἐγὼ καθηλωμένος ἐπ' αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κάπας διπλασιασθὲν ἐκ τοῦ ὕδατος, ὅπερ εἶχεν ἀπορροφήσῃ, ἀνελύομην εἰς ἰδρώτα. Ἀδυνατῶν δὲ νὰ κινήσω τὰ μέλη ἐντὸς τοῦ ἀλυγίστου ἐκείνου περιβλήματος, συνεσπειροῦμην μεθ' ὑπομονῆς ὡς ἐῆρος δημῶδους τινὸς παραμυθίου ὁ κλεισθεὶς ἐν σανιδίνῳ κιβωτίῳ ὑπὸ ἀγρίου δράκοντος.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ δυσαρέστῳ ἐκείνῃ θέσει δια-
τελὼν παριστάμεν ἀκούσιος θεατῆς τοῦ κατα-
πληκτικοῦ δράματος, ὅπερ ἐξετυλίσσεται ἀνὰ τὴν
πλάσιν.

Εἶν' εὐμορφος ἡ φύσις ἀφυπνιζομένη ἐν διαν-
θεῖ περιβολῇ κατὰ τὰς ῥοδαλάς τοῦ ἔαρος
πρωΐας. Καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς θερινῆς μεσημβρίας,
ὅταν οἱ τέττιγες ᾄδωσιν ἐπὶ τῶν κλάδων τὸ ἀ-
τελείωτον μινύρισμα τοῦ καύσωνος καὶ οἱ πέπνες
θερμαίνωσι τὰς φαλακράς αὐτῶν κεφαλὰς εἰς
τὸν ἥλιον, μυστήριόν τι πλήρες θελγήτρων ἀ-
πλοῦται ἀνὰ τοὺς ξανθοὺς ἀγρούς καὶ τὰς χλω-
ρὰς ὄχθας τῶν ῥυακίων. Καὶ τὰς πρώτας ἐσπέ-
ρας τοῦ φθινοπώρου, ὅταν ὑπὸ τὸ λευκάζον σελή-
ναϊον φῶς αἱ κονιορτώδεις ὁδοὶ καὶ αἱ στέγαι
καὶ οἱ χέρσοι ἀγροὶ ἀπαυγάζουσιν ὡς ὑπὸ χιόνος
κεκαλυμμένοι, εἶνε ἡ φύσις εὐμορφος ἀληθῶς.
'Ἄλλ' ἀπαθής, ἀκίνητος, ἀδιάφορος, ἀναίσθη-
τος...

Ζωὴν, κίνησιν, αἴσθησιν, ἀναλαμβάνει μόνον
ὑπὸ τὴν ὀργὴν τῆς καταγίγδος. Τότε τὰ τόσα
ἄψυχα πλάσματα ἀληθῶς μεταβάλλονται εἰς
δρώσας ὑπάρξεις. Καὶ ἄνεμοι καὶ κεραυνοὶ καὶ
σύννεφα καὶ βουνὰ καὶ δένδρα καὶ χεῖμαρροι
συγκροῦνται καὶ παλαίουσιν ἀμυνόμενα ἐν καρ-
τερίᾳ ἢ ἐπιτιθέμενα μετὰ λύσεως, νικῶντα ἢ
ὑποχωροῦντα, ὑποκύπτοντα ἢ ἀντέχοντα. Οἱ
λαοὶ πάντες καὶ ὁ ἑλληνικὸς ἔπλασαν τόσους μύ-
θους προσωποποιῶντας τὰ στοιχεῖα τῆς καταγί-
δος καὶ τῆς θυέλλης, διότι ἄλλως δὲν ἠδύνατο
νὰ ἐξηγήσῃ τὴν δράσιν αὐτῶν...

*

Δὲν ἤστραπτεν οὐδ' ἐβρόντα πλέον καὶ ἡ
βροχὴ εἶχε κοπᾶσθαι ἐπαισθητῶς. Ἠκολουθήσαμεν
καὶ πάλιν τὴν ὁδὸν βραδείᾳ βήματι. Ὁ ὁδηγός
μου ἐκράτει σιγάρων εἰς τὸ στόμα κ' ἐν τῇ ψη-
λαφητῇ ἐκείνῃ σκοτίᾳ μόνον παρήγορον φῶς ἔ-
βλεπον ὑπὸ τὸν θόλον τῆς καλύπτρας τοῦ τὴν
σπινθηροβόλησιν αὐτοῦ φωτίζουσιν ἐπὶ στιγμὴν τὴν
μαῦρην δασύτριχον μορφήν του καὶ τὴν λευκὴν
κεφαλὴν τοῦ ἵππου μου. Εἰς οὐδὲν ἄλλο προσεῖ-
χον τὸν νοῦν πλέον, εἶχον ἀπηυδῆσθαι, κ' ἐνῶ τὸ
σῶμά μου ἦτο κάθιδρον, τὰ ὑποδηματά μου ἐ-
πληροῦντο ὕδατος· ἡ δὲ ἀφόρητος κάπα ἐξη-
κολούθει νὰ μοῦ συντρίβῃ τοὺς ὤμους. Ἐπρεπε
δὲ νὰ ταχύνωμεν τὸ βῆμα, διότι τὸ ἀτρόπιοιον
πολλάκις διήρχετο ὄρθρου βαθέος διὰ τῶν Ὠρεῶν
καὶ μόνον αὐτὸ ἔλειπε, νὰ μὴ προφθάσω!

Ὁ ἄγροφύλαξ ἔσυρε πάντα τὸν ἵππον ἀπὸ τοῦ
σχοινίου καὶ ἐγὼ κατελαμβανόμεν βαθυηδὸν ὑπὸ
δυσθυμίας πάλιν καὶ ἀπελπισίας. Μοὶ ἐφαί-
νετο ὅτι μοιραίως ἐπέπρωτο νὰ μὴ φθάσω
ποτέ εἰς Ἀθήνας. Ἡ τεταραγμένη φαντα-
σία μου ἐπλαττεν ἐμπόδια ἀπροσδόκητα, τὰ
ὅποια θὰ μ' ἐκράτουν ἐκεῖ, κ' ἔβλεπον ὡς ἐν
ὀράματι ἀναχωροῦντα πλοῖα κ' εὐτυχεῖς ἐπιβά-

τας... Ἐφθασα μέχρι τοῦ νὰ ὑποπτευθῶ καὶ
τὸν πιστόν μου ἀγροφύλακα. Ἡ σιωπὴ του μὲ
ἀνησυχεῖ. Τίς οἶδεν ἂν δὲν ἐμελέτα ἐγκλημα;
'Ἐν τῇ ζοφερᾷ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ ἡδύνατο ἀκινδύ-
ως νὰ μὲ φονεύσῃ καὶ νὰ ληστεύσῃ τὰς ἀπο-
σκευάς μου.

Ὅχι, ὄχι! εἰς Ἀθήνας δὲν θὰ ἐπανεέλθω
πλέον. Καὶ ἡ μωρὰ αὕτη ἰδέα μοὶ καθίστα ταύ-
τας πολλαπλασίως προσφιλεῖς. Ἡρχοντο καὶ μὲ πε-
ριεστοίχίζον ἐκεῖ, ἀστέρες ἐν τῷ σκότει, τῶν φι-
λτάτων μου αἱ μορφαί. Μοὶ προσεμειδίων χεῖλη
πλήρη ἀγάπης, μὲ ἠτένιζον ὀφθαλμοὶ πλήρεις
ἐλπίδος καὶ χαρᾶς... Ὡς, ἀλλοίμονον ὅταν τὰ
αἰσθήματα τῆς καρδίας πλημμυρῇσιν τὸν λογι-
σμόν, ἀλλοίμονον ὅταν αἰσθάνεται τις μόνον καὶ δὲν
συλλογίζεται! Αἱ πλείσται δυστυχίαι εἶνε τοι-
αῦται: μᾶλλον ἐφευρέσεις τῆς καρδίας ἢ ἀνακα-
λύψεις τοῦ λογικοῦ.

*

Ἄλλ' αἴφνης κλονισμὸς βίαιος διέκοψε τὰς μω-
ρὰς ἀνησυχίας μου καὶ σχεδὸν μ' ἐτίναξε κατὰ
γῆς. Διηρχόμεθα μικρὰν ξυλίνην γέφυραν· ὁ ἑτε-
ρος τῶν προσθίων ποδῶν τοῦ ἵππου ἐδυθίσθη ἐν-
τὸς τοῦ μεταξὺ τῶν ξύλων κενοῦ καὶ τὸ δυστυχές
ζῶον κατέπεσε πρηγνές. Θαῦμα εἶνε πῶς δὲν εὐ-
ρέθη ἐντὸς τοῦ ῥυακίου, τὸ ὅποιον εἶρπε μαῦρον
ὑπὸ τὸ στενὸν ξυλινὸν ζεύγμα.

Ὁ ἄγροφύλαξ βλασφημῶν προσεπάθει ν' ἀνε-
γείρῃ τὸν ἵππον. Ἄλλ' εἰς μάτην, διότι ὁ ποῦς
αὐτοῦ εἶχε σφηνωθῇ μεταξύ τῶν ξύλων. Εἰς τὰ
σκοτεινὰ ψηλαφοῦντες ἀφῆρέσαμεν τὸ ἐλαφρὸν
αὐτοῦ φορτίον ὅπως τῷ ἀποδώσωμεν πλήρη ἐλευθε-
ρίαν κινήσεων, καὶ ἐκβιάζοντες αὐτὸν διὰ πα-
ρακλειύσεων κατωρθώσαμεν νὰ τὸν ἀπαλλά-
ξωμεν.

Εὐτυχῶς δὲν ἔβρεχε πλέον, ἀλλ' ἡ ὥρα πα-
ρήρχετο ταχεῖα καὶ εἴχομεν ἀκόμη ὁδὸν μα-
κράν. Ἰππεύσα παραγγέλλων τὸν ὁδηγὸν νὰ τα-
χύνῃ ὅσον ἡδύνατο τὸ βῆμα. Ἀλλὰ—νέον ἀνυ-
πέρβλητον κώλυμα! — ὁ ἵππος μωλωπισθεῖς ἐ-
χώλαινε καὶ ἠρνεῖτο νὰ προχωρήσῃ. Ἐπέξευσα
λοιπὸν καὶ πάλιν, κ' ἐνῶ ὁ χωρικός ἀνάψας νέον
σιγάρων ἐλλείψει ἄλλου φωτός περιεργάζετο ὑπὸ
τὰς σπινθηροβόλησεις αὐτοῦ τὸ γόνυ τοῦ ζώου, ἀ-
πορρίψας τέλος τὸ φορτίον τῆς κάπας ἐσυλλογιζό-
μην περὶ τοῦ πρακτεῦ, καὶ ἡ ἀπελπισία μου τόσον
εἶχε κορυφωθῇ, ὥστε λόγοι πείσματος καὶ ὀρ-
γῆς ἐπὶ τῇ ἀτυχίᾳ διέστελλον τὰ χεῖλη μου.

Πῶς νὰ ὑπάγῃ μέχρις Ὠρεῶν; Ὑπελείπετο
ἐτι διάστημα ὥρας μιᾶς μέχρι Ἐηροχωρίου, ὅπου
θὰ ἡδυνάμην νὰ εὑρῶ ἄλλο ζῶον. Δὲν μ' ἐφόβι-
ζεν ἡ πεζοδρομία, ἀλλὰ τὸ σκότος καὶ ὁ βόρβορος
καὶ τὰ ἐκ τῆς βροχῆς ῥυακία. Ἐπειτα ἔπρεπε νὰ
προχωρήσω μόνος, διότι τὸ ζῶον μόλις ἐβάδιζε
συρόμενον. Ὁ ἄγροφύλαξ ἡδύνατο τὸ πολὺ
νὰ τὸ φέρῃ εἰς Ἐηροχώριον βραδέως καὶ νὰ τὸ

ἀφήσῃ ἐκεῖ. Διὰ τὰς ἀποσκευάς μου δὲν μ' ἔμελεν, ἅς ἤρχοντο καὶ διὰ τοῦ προσεχοῦς ἀτμόπλοιου, ἐγὼ ὅμως ἔπρεπε νὰ φθάσω μέχρι τοῦ ὄρθρου εἰς τὴν ἀκτὴν.

Καὶρὸν δὲν εἶχον νὰ χάνω καὶ ἡ ἀπόφασίς μοι ἔδωκε θάρρος. Μὲ τὸ μικρὸν μονόκωννον ὄπλον μου εἰς τὸν ὦμον καὶ τὴν βακτηρίαν ἀνὰ χεῖρας ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον. Κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω ποσάκις ὠλίστησα καὶ ποσάκις ἐπάτησα ἐντὸς λιμναζόντων ὑδάτων. Εὐτυχῶς δὲν ἐκινδύνευον νὰ παραπλανηθῶ· μίαν μόνον ὁδὸν εἶχον ἐμπρός.

Οἱ βεβρεγμένοι θάμνοι προσετρίβοντο ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων μου, τὰ δένδρα μ' ἐρράντιζον δαψιλῶς, ἀλλ' ἐβάδιζον, ἐβάδιζον γοργῶς. Ἐπάτουν τέλος ἐπὶ χαλίκων καὶ ἀμμόδους γῆς· εἶχον κατέλθῃ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ξηροχωρίου. Ἀλλ' ἐκεῖ—δυστυχία!—μοὶ ἔφρασε τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορεῖαν νέον κώλυμα. Ὁ Ξηριάς, ποταμὸς ἄξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ συνήθως, τὴν νύκτα ἐκείνην εἶχε πληρώσῃ δι' ὕδατος τὴν εὐρείαν κοίτην αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸ φῶς ἐνὸς πυρείου ἡρεύνησα τὸ πλάτος αὐτοῦ· ἦτο ἀδύνατον νὰ διαβῶ ἀκινδύνως. Ἐκοπήσαν ὅλαι αἱ δυνάμεις μου πλέον, ἐσβέσθη τὸ θάρρος μου πρὸ τοῦ ὕγρου φραγμοῦ, ὅστις μοι ἔκοπτε τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας πορεῖαν μου, καὶ—πρᾶγμα ἀπίστευτον—μία ἰδέα διήλθε τοῦ παραλελυμένου λογισμοῦ μου, ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκτονίας. Ἐκεῖ ὡς ἐν διπλῷ πανοράματι εἶδον πρὸ ἐμοῦ τὴν ζωὴν μου ὅλην τὴν παρελθούσαν καὶ τὴν ζωὴν μου τὴν μέλλουσαν, καὶ ἦσαν τόσοσιν ὥραιαι, τόσοσιν εὐτυχεῖς καὶ αἱ δύο. Καὶ ἔπειτα μέσῳ τῶν δύο προσέβλεψα πρὸ ἐμοῦ ὡς τέρας τὸν ἀπαίσιον αὐτὸν ποταμὸν ὅστις τὰς ἐχώριζεν. Ὁρθίος παρὰ τὸ ὕδωρ ἔκυψα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς παλάμης καὶ ἐδάκρυσά, ἐδάκρυσά ἀληθῶς.

*

Ποδοβολήτὸς ἵππου μὲ ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς οἰκτρᾶς ἐκείνης θέσεως καὶ φωνὴ γνώριμος ἔκραξε τὸνόμά μου. Ἦτο ὁ ἀγοφύλαξ ἔφιππος. Ἐπέζευσε καὶ μοὶ διηγήθη εἰς ὀλίγα λόγια ὅτι τὸν ἵππον μου ἀδυνατοῦντα νὰ βαδίσῃ ἐπὶ πλέον κατέλιπεν εἰς τὸ χωρίον Βυστρίτζαν, ὁπόθεν παραλαβὼν ἄλλον ἵππον ἔσπευσε νὰ μὲ προφθάσῃ. Εὐνόητος εἶνε ἡ χαρὰ μου ἵππευσα καὶ λοξοδρομήσαντες ὀλίγον διήλθομεν τὸν ποταμὸν εἰς πόρον τινα γνωστὸν τῷ ὁδηγῷ μου. Τίποτε δὲν μας ἐκράτει πλέον· ὁ ἵππος ἦτο εὐρωστός καὶ ἡ ὁδὸς ὁμαλὴ, μετὰ τινα δ' ὥραν ἐβαδίζομεν ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ξηροχωρίου εἰς Ὁρεοὺς ἀμυζιτοῦ ὁδοῦ.

Ὁ οὐρανὸς καθίστατο ὁλονὲν καθαρώτερος καὶ τμημα σελήνης πλανώμενον μέσῳ τῶν μαύρων νεφῶν ποῦ μὲν ἐπρόβαλλε χρυσίζον, ποῦ δὲ κατετρώγετο ὑπ' αὐτῶν. Πέραν δ' ἡ ἀνατολὴ ἐπορφυροῦτο ὑπὲρ τὰ βουνὰ τῆς Θεσσαλίας.

Μολὶς ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐπίνειον τῶν Ὁρεῶν

ἀφίκετο τὸ ἀτμόπλοιο. Ἄν ἐβραδύνομεν ἔτι πέντε λεπτά, θὰ ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἀκόμη. Ἐρρίφθη ἐντὸς λέμβου βεβρεγμένος καὶ ριγῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἰκοιμώμενη ἐν τῇ στενῇ μου κοιτίδι. Ἐξύπνησα μετὰ μακρὸν ὕπνον ἐντρομος, διότι ὠνευρέυθη ὅτι τὸ ἀτμόπλοιο ἤρνεϊτο νὰ μὲ παραλάβῃ ἐξ Ὁρεῶν.

Ἐνεδύθη καὶ ἀνῆλθον εἰς τὸ κατὰστροφμα. Φῶς ἡλίου μ' ἐθάμβωσεν· ὁ οὐρανὸς ἐθολοῦτο ὑπὲρ τοὺς ἰστούς τοῦ πλοίου γαλανός, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου νέφους, καὶ τὸ πέλαιος ἐρρυτιδοῦτο μόλις χρυσίζον ὑπὸ τὰς διπλᾶς θωπείας τῆς αὔρας καὶ τοῦ ἡλίου.

Τὸ δρᾶμα τῆς νυκτὸς εἶχε λήξῃ καὶ γαλήνη ἡπλοῦτο πάλιν ἐπὶ τοῦ κόσμου. Ὡς ἐὰν δ' ἐν τῇ ψυχῇ μου κατωπτρίζετο τὸ σύμπαν, ὅπως ἐντὸς σταγόνης ὕδατος, ἔλαμπεν ἡδὴ κ' ἐν αὐτῇ τῆς εὐτυχίας ἡ αἰθρία καὶ μετὰ τῶν νεφῶν τοῦ οὐρανοῦ εἶχον παρέλθῃ καὶ ἀποσβεσθῇ τελείως αἱ ἀγωνίαι τῆς θυελλώδους ἐκείνης νυκτὸς.

Καὶ ἡλήθευεν ἅπαξ ἔτι ὁ στίχος τοῦ ποιητοῦ:

Περοῦρ ἢ λύπαις κ' εἶν' αἰῶνια ἡ χαρὰ!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ

ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΔΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ

ὁ ὀργανισμὸς τῆς γῆς.

Α'

Δυσπιστία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ τρέμον ἔδαφος καὶ συναισθησις τῆς σμικρότητος αὐτοῦ.—Ἀναζητήσις τοῦ αἰτίου τῶν σεισμικῶν κλονισμῶν.—Ἡ γῆ ἀποτελεῖ σφὸν καὶ πολυσύνθετον ὀργανισμόν, ὅστις ἐγκλείει ἰσχυράς δυνάμεις ἐν ἀκαταπαύστῳ ἐνεργείᾳ.—Ἱστορία καὶ ἀνάπτυξις τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γῆς.—Ἡ γῆ ἦν ἐστὶ ἰσχυρὰ θερμότητος καὶ μαζὰ ἀερῶδης καὶ φεγγοβολοῦσα.—Βαθμιαία ἀπώλεια τῆς κεντρικῆς θερμότητος καὶ περιφερικῆς στερεοποίησις τοῦ πρώτου στρώματος τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.—Ἀνωμαλίας τῆς ἐπιφανείας τοῦ φλοιοῦ καὶ ἐξήγησις αὐτῶν.—Ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν σεισμῶν ἐκ τῆς συγκεντρικῆς συστολῆς τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ὁ ἄνθρωπος συνήθως βαδίζων ἐπὶ ἐδάφους στερεοῦ καὶ ἀκινήτου (τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον) καταλαμβάνεται ὑπὸ τρόμου ἰσχυροῦ, ὅταν αἰφνης αἰσθανθῇ τὸ ἔδαφος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζεν ἀσφαλὲς καὶ ἀκλόνητον, νὰ σειεται καὶ τρέμῃ. Συναισθάνεται τότε ἀπέναντι τοῦ γιγαντώδους τούτου φαινομένου τὴν ἄπειρον αὐτοῦ σμικρότητα καὶ ἀδυναμίαν καὶ βλέπει ἐαυτὸν ἀνίσχυρον καὶ ἐκτεθειμένον ἀνυπεράσπιστον ἀπέναντι τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν τῆς σεισμικῆς ταύτης δυνάμεως, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἐκ τῶν ἀσθενῶν ἔργων αὐτοῦ εἶνε ἱκανὸν ν' ἀντιστῇ.

Κατὰ πληκτὸς ἐκ τῆς γιγαντώδους δυνάμεως